

«Strutsepolitikken» hadde

Av Ragnar S. Grude

Vestby Avis 17. april, ved sekretæren i Vestby Forsvarsforening, gir utgangspunktene for mine synspunkter til Olaf Kaspersens kåseri om emnet.

Jeg er «gammal nok» til å ha meninger omkring 9. april 1940, og kanskje mer til, om: Forsvar, krig(er) og holdninger her på berget, i fortid (før 1940) og i ettertid (etterat «seir'n ble vår»).

Menigmanns frustrasjon over «myndighetenes strutsepolitikk» før 9. april 1940 var nok en helt annen etter denne dato. Og det ga seg i krigens første fase forskjellige utslag, især etter at kapitulasjonen 10. juni 1940 var et faktum. Da hadde mange, svært mange, ikke mye til overs for rømlingeregjeringen, som lot oss tilbake med alle okkupasjonens problemer. Uten ledere, rorskar og mannskap. Og i åpen båt på opprørt hav.

Sen mobilisering

«Strutsepolitikken» er vel, underforstått, regjeringen Nygaardsvolds påståtte unntakelighet på mange vis. Det verste var vel at den ikke maktet å få ut en mobiliseringsordre raskest mulig: Over radio! Den besørget faktisk biskop Berggrav (ved å fraråde motstand) og Quislings tale i den radioen regjeringen forsømt å bruke. Den henga seg til å bruke postvesenet – i tider som da – og mange fikk ikke engang sine innkallinger! (Jeg fikk min 21. april, ved en tilfældighet, men da hadde jeg alt vært i felten i 13 dager!)

Spyttet etter

«Strutsepolitikken» skal sannelig storparten av det norske folket ta på sin kappe, uten at regjeringen Nygaardsvold skal frikjennes. De borgerlige var meget lunkne, med få unntakelser i Bondepartiet og Høyre. Les Stortingstidende fra 1935–1940! Der står det. Og i Stortinget hadde man speilbildet av folkemeningen.

..De få av oss som ville forsvare ble i bygdelaget høylydt sjikanert som fascister, og spyttet etter. Det ble riktignok noe bedre etter at Sovjet overfalt Finland, da «frustrasjonen» ble undertrykket med den gamle Bergan'smeisen og strikkede saker, som gikk over masseforsendelse østover. Man hadde ofret noe...

Finlandsspsykosen var på gang, ingen gikk mot regjeringens

kontorene og Stortinget og så noe som hadde gjennomslag. De fleste krøp inn i sine huler, avventende og godtroende. Vi var mer opptatt av hva som skjedde på Det karelske nes enn av vår egen situasjon.

Pengene manglet

Før man kaster seg ut i en nådeløs kritikk over det manglende forsvar, våpen og øvelser, penger til dette, skal det ikke glemmes at de aller fleste hadde ikke den kronen å avgi som trengtes! Den måtte gå til: «Kaku, margarin og sirup», ja bokstavelig talt. Og mange av disse kronene var hentet på fattigkassa.... Slik var det ute i bygdene den gang. Nok noe bedre i byene og industriområdene, men ikke overvettets. Den største bøygen var nok den reelle vilje til kamp før det var forsent. Man fikk liksom ikke begynt, så snart, at man fikk tatt brodden av angrepene.

Tradisjonene

Kaspersen har fortalt at vi har lange tradisjoner i forsvar av landets frihet og selvstendighet. Noe mer galt kunne vel ikke sies! Vi hadde 400 år under danskene, fram til 1814, for straks – i gavnet – å bli et slags underbruk av Sverige fram til 1905! Vel hadde vi litt besøk av Karl den 12. omkring 1718, på et par steder i landet, og så kamper mot engelskmenn (på havet) og svensker på land fram mot 1814, etterat vi ble angrepet ca. 1808. Men «laus» kom vi ikke, og heller ikke var oppslutningen særlig helhjertet da heller. Egentlig sloss vi for danskeveldet mye av tiden. Så jeg tror ikke at vi skal skryte av å ha hatt noen tradisjoner i «å ta vare på landet», for egen regning.

Mytene

Jeg mener bestemt at vi skal holde opp med «pratet» om sabotasjer, og ødeleggelser av våre våpen omkring 9. april 1940. Det er en for lettvinnt måte, for ansvarlige myndigheter og det norske folk, å bortforklare «hvorfør vi tapte i første runde». At det gikk bra til slutt skyldtes nok en stor flåte, som var lei et bort til en krigførende part før krigen kom til Norge, og våre særdeles dyktige sjøfolk, som forresten omtrent alle ble «tatt

ved nesten» ved krigsslutt. De som overlevde.

Skylder på noe

Tendensen for alle «svake» tapere er, at de skylder på noe, eller noen. Slik var det også med det norske folk inntil – som før sagt – «seir'n ble vår». Og da hadde vi vært grepa krigere – på flatmark og på skauen! Det faktiske forhold er nok, dessverre for oss, at de nevnte sjøfolk ute og soldater fra andre himmelstrøk, brakte oss seier – og friheten tilbake.

Vi nordmenn er ikke istand til helt å være sanndrue, i ett og alt. Vår okkupasjonshistorie, og lille krigshistorie i nåtid, er som å lese referater fra landskamper i fotball, i seirens time og i nederlagets stund. Resten sier seg selv, vil jeg tro.

Fortegnede bilder

Historiebøkene – og verkene – gir fortegnede bilder, hvor kartet ikke helt stemmer med terreng-et. I visse tilfeller: «Så helt ut på jordet». Noen har forsøkt å få dette fram for offentligheten, men ikke lykkes. Men det har begynt å skje noe nå, og sist, men ikke minst med CC's siste bok, som er ganske fersk. Han sier rett ut at dagens historiskrivere er «kjøpt» av Arbeiderpartiet for at disse skal skrive en fordelaktig krigshistorie 1940–45, for regjeringen Nygaardsvold! Jeg tviler ikke et øyeblikk på det! Når Nygaardsvold kunne bli heroisert i 1985, som den helt store krigspolitiker, da går det over alle skaff! Han var bare en hårsbredd fra å bli stillet for krigsrett, like etter krigen, for forsømmelser.

Til bunn

CC, hvem er så det? Jo, major Chr. Christensen, etterretnings-offiser fram til 1955, dessuten redaktør i et par snes år i aktverdige Morgenbladet, høyremann, og forfatter av mange krigshistoriske bøker, som de profesjonelle historiskrivere er «lei», fordi han går til bunn i materien, og vet hva han skriver om. Jeg skal ikke si mer om boken hans, men påstå at han ikke skriver historier, som professor-historikeren Koht sa om skribentene i hans fag: «Dei berrre

støtte»

skriv historier, ikkje historie, dei har enno ikkje adgang til dei store arkiva, for dei vert ikkje opna fyrr om 50 år etter hendingane når det gjelde statssaker.»

Jeg har dette på lydbånd, etter et personlig opptak i samtale med ham i over fem timer! Og her har jeg interessant stoff for en ettertid! Mest om tiden før 9. april og helt fram til han kom tilbake til Norge høsten 1945. Bitter på sitt eget parti, Arbeiderpartiet.

Tilslutt: Som medlem av Forsvarsforeningen slutter jeg opp om Olaf Kaspersens appell om å slutte opp om forsvaret. Og ber ham om å fortelle oss hva han så på Kjeller natten til 9. april 1940. Jeg kjente flere av dem som var der...

Tankevekkende om april 1940

• Olaf Kaspersen, formann i Råde Forsvarsforening, holdt på årsmøtet i Vestby Forsvarsforening et tankevekkende kåseri om sine personlige opplevelser i tiden før krigsutbruddet og i april dagene 1940.

Våren 1940 var han 16 år gammel og bosatt på Lillestrøm – nær Kjeller flyplass. Han fortalte levende om hvordan han som tenårings hadde opplevd den allminnelige frustrasjon som mange mennesker, både sivile og militære, følte på grunn av myndighetenes «strutsepolitikk».

Han nevnte foreninger og organisasjoner som i tillegg til enkeltpersoner hadde satt i gang førstehjelpskurs, samlet inn penger og liknende for å forbedre beredskapen ved flyplassen.

Han fortalte at han også hadde vært vitne til at det beskjedne materiellet som skulle forsvare flyplassen, var blitt ødelagt eller på annen måte satt ut av drift natten til 9. april.

Kaspersen avsluttet sitt kåseri med å minne om at det norske folk har lang historisk tradisjon i forsvar av landets frihet og selvstendighet. Han sa seg derfor glad for at undersøkelser har vist at 86 prosent av befolkningen mener at landet må ha et troverdig forsvar. Og han presiserte at forsvarsforeningenes viktigste oppgave derfor er å arbeide aktivt for full oppslutning om forsvarssaken, slik at det norske folk også i fremtiden kan leve i frihet og fred.